

УДК 7.06

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2023.6.8>**Наумчук Марина Володимирівна,**

аспірантка

Львівської академії мистецтв

ORCID ID: 0000-0002-0613-4304

maryna.naumchuk@gmail.com

УТОЧНЕННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ В СФЕРІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТИЛЮ

В статті авторкою досліджено питання сучасної термінології художнього текстилю, яка існує з світовому та українському мистецтвознавстві, проведено короткий аналіз видів цього мистецького напрямку. Визначено, що зміни в самій парадигмі текстильного мистецтва значно вплинули на появу нових термінів та розширення існуючих. З'ясовано, що низка ключових понять мають чіткі визначення, а деякі потребують уточнення, а також виявлено найбільш дискурсивні аспекти семантичного змісту. Дослідження показало існування синонімічних термінів «арттекстиль», «художній текстиль», «мистецтво текстилю» в українській мові, для формування чітких визначень було проаналізовано відтінки лексичного значення. Метою публікації є виклад існуючих термінів, які існують в зарубіжному й українському науковому обігу, визначення розбіжностей в значеннях, формулювання чітких понять і окреслення сфери застосування. В ході дослідження було виявлено, що взаємодія із сучасними технологіями та експериментальні методи впливають на створення нових форм і виразів у художньому текстильному мистецтві. Окрім того, розглянуті аспекти ідентифікації художнього текстилю розкривають його значущість як мистецтву, так і глядачам у сучасному візуальному середовищі. Ціллю статті є введення в науковий обіг нещодавно утворених позначень для таких видів текстильних творів, як «текстильна фотографія», «текстильний відео-арт», які є новими для української мистецтвознавчої науки. Досліджено і систематизовано поняття, які стосуються текстильних мистецьких творів в залежності від їх форми: площинні, об'ємно-просторові та текстильне середовище, а також мінітекстиль; розглянуто вживання терміну «концептуальний текстиль». Крім того в статті авторкою підкреслюється важливість ідентифікації арттекстилю як частини сучасного візуального мистецтва та вихід за межі декоративно-прикладного напрямку, а також необхідність постійного оновлення та розширення термінологічної бази у сфері художнього текстилю, щоб відобразити сучасні тенденції та напрями розвитку цього мистецького жанру. Для досягнення поставлених завдань було використано метод термінологічного аналізу.

Ключові слова: художній текстиль, арттекстиль, концептуальний текстиль, мінітекстиль, текстильний відео-арт, текстильна фотографія.

Naumchuk Maryna. SPECIFICATION OF TERMINOLOGY IN THE SPHERE OF ART TEXTILES

In the article, the author investigated the issue of the modern terminology of artistic textiles, which exists in world and Ukrainian art studies, and conducted a brief analysis of the types of this artistic direction. It was determined that changes in the very paradigm of textile art significantly influenced the emergence of new terms and the expansion of existing ones. It was found that a number of key concepts have clear definitions, and some need to be clarified, and the most discursive aspects of the semantic content were also revealed. The study showed the existence of synonymous terms “art textiles”, “textile art”, “art of fabric” in the Ukrainian language, the nuances of the lexical meaning were analysed to form clear definitions. The purpose of the publication is to explain the existing terms that exist in foreign and Ukrainian scientific circulation, to define differences in meanings, to formulate clear concepts and to outline the scope of application. During the research, it was found that interaction with modern technologies and experimental methods influence the creation of new forms and expressions in artistic textile art. In addition, the considered aspects of the identification of art textiles reveal its significance to both artists and viewers in the modern visual environment. The purpose of the article is to introduce into the scientific circulation recently formed designations for such types of textiles works as “textile photography”, “textile video art”, which are new for Ukrainian art history science. Concepts related to textile works of art depending on their form have been studied and systematized: flat, three-dimensional and textile environments, as well as mini textiles; the use of the term “conceptual textile” is considered. In addition, the author’s article emphasizes the importance of identifying art textiles as part of modern visual art and going beyond the decorative and utilitarian direction, as

well as the need to constantly update and expand the terminological base in the field of artistic textiles in order to reflect modern trends and directions of development of this artistic genre. The method of terminological analysis was used to achieve the set objectives.

Key words: *artistic textiles, art textiles, conceptual textiles, mini textiles, textile video art, textile photography.*

Вступ. Художній текстиль займає чільне місце в сфері сучасного мистецтва. Проте його й надалі продовжують ідентифікувати з декоративно-прикладним напрямком, звужуючи тим самим його можливості, сферу використання та функції. Важливим постає питання дефініцій, які в свою чергу забезпечують розмежування візуального мистецтва текстилю та прикладного – текстильного дизайну.

Питання термінології в сфері текстилю актуально постійно: в період становлення науки, її диференціації, інтеграції в мовні та часові межі. Сучасний український художній текстиль перебуває у стані переосмислення, у пошуку нових форм існування в площинні сучасного мистецтва, і водночас в активному включенні в загальносвітовий мистецький процес, дослідженні традиційних та нових технік, засобів та форм вираження. Разом з тим, відбувається і уточнення термінологічного апарату, певне розмежування термінів, які стосуються декоративно-прикладного, візуального та концептуального мистецтва, сформованого під впливом постмодернізму, а також узгодження з загальносвітовими поняттями у галузі мистецтва текстилю.

Матеріали та метод. Джерельною базою для дослідження послуговували теоретичні праці з теорії та практики художнього текстилю, також була використана довідкова фахова та філологічна література, статті авторів, які досліджують текстиль, а також зарубіжна література з досліджуваного питання. Питання термінології художнього текстилю в Україні піднімалось в різному обсязі або в монографіях, або наукових статтях такими науковцями як Т. Кара-Васильєва, Г. Кусько, О. Луковська, Т. Печенюк, Г. Складенко, Г. Стельмашук, З. Чегусова, А. Шнайдер, О. Ямборко тощо. В тих публікаціях, які існують з даного питання, вживаються низка термінів «художній текстиль», «експериментальний текстиль», «об'ємно-просторовий текстиль», «текстильний об'єкт», «текстиль-

ний дизайн», «мінітекстиль», «арт-текстиль». До того ж не існує визначених меж для використання термінів в декоративно-прикладному та візуальному художньому текстилі, що дає поштовх для конкретизації понятійного апарату та розмежування його в різних мистецьких областях. Крім того, постійне розширення меж використання текстилю, взаємопроникнення з іншими видами мистецтва сприяє появи нових понять та термінів, які в свою чергу чекають наукового уточнення, аби посісти своє відповідне місце в мистецтвознавчій сфері. У світовій науковій літературі питання термінологічного тлумачення художнього текстилю можна зустріти в дослідженнях, фаховій та популярній літературі, такі як К. Гейл і Дж.Каур «Textile Book» (2002), Дж. Скотт «Textile perspectives in mixed-media sculpture» (2010), Х. Колхестер «Textiles Today», К. К. Рассел «Fiber Art Today» (2011), М. Шосер «Textiles: The Art of Mankind» чи Дж. Портер «Vitamin T: Threads and Textiles in Contemporary Art». У вказаних публікаціях висвітлено історіографію термінології та класифікацію художнього текстилю як мистецького явища, але в загальному вказані джерела не сильно заглиблюються в нюанси значень, більшою мірою окреслюючи тенденції текстильних мистецьких практик. Отже, окреслене коло питань термінології вимагає дослідження і в ширшому контексті. Основною метою роботи є уточнення ключових термінів в галузі художнього текстилю України, а також понять пов'язаних з ним. Для реалізації поставленої мети необхідно виокремити основні терміни, розглянути їх значення з точки зору української та зарубіжної науки, провести необхідний термінологічний аналіз та означити перспективи отриманих результатів.

Результати. Як мистецька дисципліна за останні кілька десятиліть мистецтво текстилю зазнало багатьох швидких перетворень. Художній текстиль як багатомірне

явище активно інтегрується в сучасне мистецтво, видозмінюючись та розширюючи свої межі. Так як текстиль сам по собі здатен оперувати різними засобами, такими як форма, гнучкість, прозорість, зміна в часі – він може бути використаний не тільки як допоміжний елемент чи матеріал, але в повній мірі нести на собі смислове та концептуальне навантаження.

Необхідно відмітити, що сам текстиль охоплює широкий спектр значень і функцій, і може підлягати різним категоризаціям. Слово «текстиль» має латинське походження: *textile* (тканина) та *textere* (плести). Воно також означає текстильні матеріали, які є гнучкими та мають в своїй основі систему природних або штучних волокон (ниток або пряжі). Відповідно до текстилю відносять волокна різного походження, які придатні для виготовлення ниток, тканини, текстильні вироби. До текстильних відносяться всі вироби, які створені з текстильної сировини. Категоризуючи текстиль, можна виділити дві основні групи: це технічний або промисловий текстиль – використовується в медицині, промисловості, будівництві; та художній текстиль, який несе на собі естетичні, соціальні та сакральні функції.

Словник декоративно-ужиткового мистецтва дає таке визначення: «текстиль» – загальна назва виробів з натуральних та хімічних волокон, а також пряжа і саме волокно [1, с. 232]. Словник сучасного мистецтва взагалі оминає художній текстиль, проте описує сучасні напрямки, в яких також може бути задіяний текстиль як матеріал, чи носій концепту (відео-арт, контекстуальний енвайронмент, ленд-арт, інсталяція, об'єкт, перформанс). Сфера текстильної термінології, крім загальних понять та категорій, включає терміни для позначення одягу, видів тканини, ткацтва, текстильний інструмент, власне текстиль, ремісничі професії, барвники та інше. Лексичне поле текстилю іноді може слідувати своїм власним правилам, які взаємодіють з розвитком мови. Часто дуже важко надати визначення слів, пов'язаних з текстилем або навіть класифікувати їх. Зупинимось докладніше на загальновизнаних термінах в світо-

вому текстильному мистецтвознавстві та їх відповідниках в українській мові.

Огляд сучасного текстилю з усього світу сьогодні виявляє дуже широке та різноманітне поле, сповнене інновацій та взаємовпливів: розробки нових матеріалів, волокон збагачують художній текстиль, в той час як експерименти художників з технікою, надання нового звучання звичним текстильним об'єктам, тканинам та ниткам дають поживу для подальшого дослідження і застосування результатів цих експериментів в медицині, науці та промисловості [2]. В світовому мистецтвознавстві можна зустріти такі споріднені терміни «*fiber art*», «*art of fabric*», «*textile art*» та «*art textiles*», які часто збігаються, але можуть мати дещо різні відтінки залежно від контексту.

Мистецтво волокна (*fiber art*) – стосується будь-якого художнього вираження, яке використовує волокна або текстильні матеріали як основне середовище, охоплює широкий спектр технік і матеріалів, включаючи, але не обмежуючись, ткацтво, в'язання, в'язання гачком, валяння та вишивку, черпаний папір, клейова техніка. Саме завдяки тому, що папір в своїй структурі складається з целюлозних волокон, а целюлозні волокна класифікуються як текстильні, бо складають основу льняних, бавовняних, конопляних та багатьох інших волокон рослинного походження, популярний нині черпаний папір ручного лиття посів місце серед сучасних текстильних практик митців різних країн світу. У мистецтві волокна акцент робиться на використанні волокон, які можуть бути натуральними або синтетичними, і художники часто досліджують текстуру, форму та колір за допомогою різних процесів, пов'язаних із волокнами. Важливим історичним терміном є поняття *fibre art movement* – «рух пов'язаний з мистецтвом волокна», який виник, починаючи з нового дискурсу художнього текстилю від бієнале тканини в Лозані, Швейцарія (1962), і отримав свій розквіт в подальші роки. В сучасному мистецтвознавстві Г. Кусько досліджувала поняття нового українського текстилю, зіставляючи його з англійськими термінами «мистецтво тканини» *art fabric* та «мистецтво волокна» *fiber art* [3, с. 113]. Під

час зародження цієї концепції такі техніки, як ткацтво, валяння, плетіння, а також авторські техніки, як і техніка роботи поза ткацьким верстатом, ставали визначальними, за допомогою яких текстильний виріб класифікували як новий текстиль. В доповіді американської художниці С. Авілли знаходимо твердження, що різниця між термінами «текстиль (textile)» і «мистецтво волокна (fiber art)», більшою мірою семантична, оскільки ці поняття тісно пов'язані. Проте наголошується, що «fiber art» має тенденцію охоплювати більш сучасні концептуальні роботи, тоді як «textile» зазвичай асоціюється з класичними гобеленами, традиційним ткацтвом та тканинами для інтер'єру [4]. Проте в світовому мистецтвознавстві ХХІ ст. термін «мистецтво волокна» (fiber art) закріпився і апелює до робіт, створених в 70-ті. У той час був великий спалах зацікавлення волокном, і мистецтво створювалося, спираючись на вираз матеріалу, не турбуючись про формальні питання чи зміст творів. Часто в мистецькій практиці при використанні терміну «мистецтво волокна» мають на увазі унікальні твори, які не мають бути функціональними, вони можуть бути дво- або тривимірними.

Мистецтво тканини (англ. art of fabric) – відноситься до художньо-творчого використання тканини та текстилю як засобу для створення декоративних і функціональних виробів, таких як одяг, гобелени та скульптури.

Текстильне мистецтво (textile art) – ідентифікує матеріал, це термін, який охоплює будь-який витвір мистецтва, створений з використанням текстилю. Він включає як функціональні, так і нефункціональні деталі, виготовлені з тканини або інших матеріалів на основі волокна. Включає в себе традиційні форми, такі як шиття або гобелени, воно також може поширюватися на більш експериментальні та сучасні підходи, досліджуючи межі між традиційним ремеслом та образотворчим мистецтвом. Цей термін домінує в німецькій та французькій мові, так само як і в англійській.

Художній текстиль (art textiles) – конкретно відноситься до творів мистецтва, створених з використанням текстилю як основного

медіума. Термін передбачає зосередження уваги на художніх і концептуальних аспектах роботи, що відрізняє її від більш утилітарних або ремісничих текстильних творів. Художній текстиль часто надає перевагу інноваціям, особистому самовираженню та розширенню меж традиційних текстильних технік. Художники, які працюють у цій сфері, можуть використовувати нетрадиційні матеріали, техніки або комбінації для створення унікальних і виразних творів.

Підводячи підсумок, хоча ці терміни значно збігаються, відмінності полягають у наголосі на широкому використанні текстилю або більш зосередженому дослідженні волокон як засобу художнього вираження. Вибір термінології може залежати від задуму художника, характеру роботи чи контексту в світі мистецтва.

В українському мистецтвознавстві основним терміном є саме «художній текстиль», в якому в свою чергу вже можна виділити декоративно-прикладне мистецтво, дизайн текстилю та власне мистецтво текстилю.

Під визначення «декоративно-ужитковий текстиль» підпадають текстильні вироби та твори, які створені народними майстрами, народними промислами в невеликих кількостях, які мають прикладне значення, власні закономірності формоутворення, композиції, кольорового вирішення, технічного та технологічного виконання [1]. Термін «дизайн текстилю» включає в себе текстильну продукцію, яка пов'язана з розробкою рисунків, узорів, структури текстилю та виготовляється промислово у великих обсягах, саме цей термін відповідає міжнародному терміну textile design. Термін «мистецтво текстилю» вказує на твори мистецтва, виконані художниками або дизайнерами з застосуванням будь-яких текстильних матеріалів або нетекстильних з використанням текстильних технік, традиційних, новітніх або авторських, їх комбінаціях, а також з використанням технологій [5, с. 140-141].

В українській мові можна спостерігати одночасне використання синонімічних мовних одиниць. В першу чергу це пов'язано з тим, що міжнародний термін art textiles

можна перекласти по-різному або використати мовну кальку: «мистецтво текстилю», «художній текстиль» або «арттекстиль» – наведені терміни є тотожними, і використовуються в мистецтвознавчій та науковій практиці як фахівцями-теоретиками (З. Чегусовою, Т. Печенюк, Г. Кусько, Л. Жоголь, О. Луковською, А. Шнайдером), так і самими митцями [6]. Однак, з лінгвістичної та мистецтвознавчої точки зору, український термін «художній текстиль» більш ширший і, як вже було нами вище зазначено, охоплює також твори декоративного напрямку та дизайнерський текстиль, в той час, як терміни «мистецтво текстилю» та «арттекстиль» – прямо вказують на творчий характер творів, закладений естетичний та ідейний зміст. В своїй дослідницькій роботі ми використовуємо обидва терміни як абсолютно тотожні та синонімічні. Необхідно також відмітити, що арттекстиль частіше посилається на текстиль, ніж використовує його, а також за словами дослідниці Дж. Харріс, більшою мірою зараз охоплює мультимедійні роботи, які несуть в собі текстильну чуттєвість [7].

Спираючись на таких дослідників текстилю як А. Кензі, М. Константіні та Дж.Л. Ларсен, А. Шнайдер виділяє три види текстильних форм: площинні, які висять на стіні, об'ємно-просторові, які можна обійти навколо, та текстильне середовище, яке можна не тільки обійти, але і увійти в середину нього. Ці терміни мають відповідну українську термінологію, яка не викликає дискусій [5, с. 142].

Площинний текстиль включає в себе всі види художнього текстилю, які мають два виміри або незначний рельєф і фронтальну композицію. Сюди можна віднести ряд термінів. Тканина (*fabric*) фокусує увагу на структурі, конструкції, на тканому виробі. Гобелен (*tapestry*) – позначає виріб, проте не визначає використану для його виготовлення техніку, хоча найчастіше це саме техніка ткання. Настінне панно (*wall hanging*) – визначає функцію, але не форму чи зміст, твір може бути виконаний технікою ткання, батіку, печворку, аплікації, вишивки, колажу тощо. Художня тканина (*art fabric*) – підкреслює художній характер твору та його матеріал [8, с. 14].

Об'ємно-просторовий текстиль – це текстильний твір, який розташовується в просторі і дозволяє розглядати його з усіх сторін. Тут слід зазначити існування ряду термінів на позначення текстильних мистецьких творів в цій групі. Текстильний об'єкт (*textile object*) вказує на твір, який не має відношення до стіни, але не розкриває як робота була зроблена. Ткана форма (*woven form*) – визначає техніку, в той час як текстильна скульптура (*textile sculpture*) відноситься до скульптурних форм зроблених з текстильних матеріалів. Текстильна інсталяція (*textile installation*) – вид мистецтва, що є просторовою композицією з текстильних матеріалів та іншої дотичної до текстилю візуальної інформації, об'єднаних художньою ідеєю, в основі якої – створення умовного текстильного середовища в межах галерейного чи заданого простору.

Текстиль-середовище (*textile environment*) – передбачає вплив на глядача з усіх сторін, створення середовища, в якому глядач може рухатись, перебувати, в яке можна інтегруватись на певний час – це може бути архітектурне текстильне середовище, костюмне чи експериментальне.

Однак сучасний розвиток художнього текстилю та активна міжнародна виставкова діяльність сприяють появі нових текстильних понять, які потребують означення та введення їх в наукове поле українського мистецтвознавства, зокрема текстильного. Це такі поняття як текстильний перформанс, текстильний лендарт, текстильний медіарт тощо. Хоча ці явища вже тривалий час існують в межах візуального мистецтва і лише матеріалом чи технікою виконання можуть апелювати до текстилю, проте в світовому текстильному мистецтві вони набувають чітких окреслених меж та включаються в програму саме текстильних виставок, триенале тощо. Міжнародна організація World Textile Art Organization (світова організація арттекстилю), яка відіграє одну з головних ролей в становленні та поширенні сучасного мистецтва текстилю, в останніх едіціях міжнародного бієнале художнього текстилю (2019, 2021, 2022-2023), включило до основних категорій робіт, крім великоформатних робіт,

текстильного лендарту, робіт для експозиції на відкритому просторі та мінітекстиль, також і текстильну фотографію та текстильний відеоарт [9]. Хотілось б зазначити, що нові категорії виникають у відповідь на швидкий розвиток технологій, взаємопроникнення різних форм мистецтва, їх поєднання та створення нових за якостями та формами творів текстильного мистецтва. Більш того така форма вираження пришвидшує поширення та сприймання художнього текстилю. Необхідно відмітити також, що нові форми та напрями текстильного мистецтва часто носять концептуальний характер.

Текстильна фотографія (photography textile image) – мистецькі твори, які за основу беруть текстильне мистецтво, але основною формою вираження стає фотографія. Світлина може бути фіксацією текстильного об'єкту, розгортання його в часі, або ж фактичної одиночної текстильної дії, яка б в реальному часі більш підпадала під категорію перформансу, проте існування можливе лише в форматі фотографії.

Відеоарт – це мистецтво, що використовує можливості відеотехніки, обладнання, котре дозволяє фіксувати рухоме зображення в електронному вигляді та демонструвати його на екрані монітора [10, с. 53]. Відео арттекстиль чи текстильний відеоарт (video textile art) – демонструє нам в першу чергу на відео саме текстильний твір, текстильну історію, анімацію тощо.

Найменш дискусійним і неоднозначним в сфері арттекстилю є термін «мінітекстиль» (mini textile art) – це текстильні художні твори, виконані різноманітними техніками з залученням текстильних матеріалів, розміром до 20x20x20 см. В Україні, як і світі, на нашу думку, саме цей напрям є найбільш експериментальним в техніках і матеріалах – з одного боку маленький розмір дозволяє художнику вільно поводитись з текстилем, об'ємом, з іншого – влучно виражати ідею та концепт.

Експериментальний текстиль набув популярності в Україні, так як дав можливість художнику дослідити можливості волокна поза межами конкретного зображального панно, відійти від двовимірності та відкрити

нові сторони художнього текстилю. Цьому сприяли низка виставок «Текстильний шал», «Текстилізм» (Львів) і в подальшому Всеукраїнське триєнале (Київ) та Всеукраїнські виставки мінітекстилю (Львів, Херсон, Івано-Франківськ), а також міжнародна виставка «Скіфія» (Херсон-Івано-Франківськ). Експериментальний художній текстиль – це твори, які мають в собі експерименти з текстильними волокнами, трансформацію текстильної поверхні з двовимірної в тривимірну, руйнування структури тканини з метою створення додаткових ефектів, а також використання нетрадиційних матеріалів, нових авторських технік, поєднання цих творчих підходів. Водночас те, що було на початку актуальним для експериментальної платформи, через декілька років почало адаптуватись і стало частиною еволюційного процесу [6; 11]. Тому на сьогоднішній момент інші категорії виходять на перший план в мистецтві текстилю.

Не можна оминати також вплив мистецьких змін, поглядів та філософських концепцій на художній текстиль, адже саме зміна мистецької парадигми відбулась і тут, породивши рух волокна, експерименти, зміну сприйняття мистецтва загалом. Під впливом постмодерністських ідей текстильна робота увібрала у себе нові риси, такі як концептуальність, міждисциплінарність, метафоричність, залучення глядача, розширення меж і деконструкція усталеного образу текстильного твору, соціальний контекст, цитування – ці впливи в українському арттекстильному полі продовжують відчуватись і на початку XXI ст. [12]. На сьогоднішній день багато художників використовують текстильні матеріали та / або прийоми у своїй роботі, експериментують з технікою, матеріалами та концептами, повністю розсуваючи межі середовища, а межі між різними видами мистецтва розчиняються завдяки пошуку форми та змісту митцями [13, с. 123]. Д. Макфадден, головний куратор і віце-президент Музею мистецтв і дизайну, наприклад, пропонує усувати слова на кшталт «волокно чи текстиль» з досліджень, оскільки бачить, що молоді художники не зациклюються на одному матеріалі і можуть підпадати під усі описи художників, які визначаються

матеріалами (художник текстилю, художник-шкляр, художник з дерева) [7]. Власне митці, які початково не відносять себе до художників текстилю, категоризуючи свої мистецькі твори, радше віднесуть їх до інсталяції чи навіть живопису, не акцентуючи на матеріалі, хоча техніка та використання текстилю може бути очевидною. Також важливим моментом для віднесення до певної категорії чи мистецького напрямку є оточення власне художньої роботи: якщо це текстильна виставка – твір буде сприйматись як гобелен, текстиль в сучасному галерейному просторі – як об'єкт чи навіть інсталяція – значною мірою впливає і те, як сам художник подає і означає свій твір.

Ставлячи в пріоритет концепцію над технікою і підкреслюючи візуальний образ для того, щоб в першу чергу проявити матеріальні якості волокна, митці розширюють межі текстильного мистецтва, виводячи його в площину концептуального, сучасного візуального мистецтва безвідносно до напрямку. Перероджені практики, такі як мистецтво вишивання, ткацтво, квілінг, в'язання гачком та багато інших, поставили новий акцент на роботу, яка стикалася з соціальними та політичними проблемами, такими як гендерний фемінізм, побут, жіноча робота та політика ідентичності [13, с. 124]. Термін «концептуальний» – мистецтво, для якого ідея, що стоїть за твором, є важливішою за готовий арт-об'єкт – в поєднанні з терміном «текстильний» дає підкреслено сучасний, змістовний і водночас визначений за технікою твір, підкреслюючи смислове та естетичне наповнення. Саме тому, таке поняття як «концептуальний текстиль» все частіше зустрічається в світовому мистецькому обігу та активно використовується митцями для опису своїх творів [14].

Висновки. Художній текстиль є значно ширшим поняттям, ніж просто визначення матеріалу чи техніки, це поєднання візуального і змістового контексту водночас. В статті проаналізовано існуючу термінологію в художньому текстилі в світовій та українській науковій та професійній практиці на основі дослідженої літератури та особистої мистецької практики автора. Встановлено різноманітність термінів («мистецтво тканини», «текстильне мистецтво», «мистецтво волокна»), синонімію понять «арттекстиль» та «художній текстиль», лінгвістичні аспекти їх вживання. На основі класифікації текстилю розглянуто основну термінологію (площинні, об'ємно-просторові текстильні твори, текстильне середовище, текстильна інсталяція та скульптура) та відзначено появу нових текстильних понять в світовому мистецькому середовищі («текстильний відео-арт», «текстильна фотографія»), окреслено їх значення та підкреслено необхідність їх введення в українських наукових, мистецтвознавчих та дизайнерських колах стосовно художнього текстилю. Окреслене коло питань термінології є важливим і вимагає подальшого вивчення, спостереження за розвитком нових понять та вимагає узгодження у вживанні як науковцями, так і митцями. Такий підхід сприяє більш точному і збагаченому сприйняттю та аналізу текстильних творів у контексті сучасного мистецтва. дає змогу орієнтуватись в перспективах розвитку професійної діяльності, вибудовувати, а також корегувати її зміст і межі.

Досліджений матеріал може бути використаний для подальшого вивчення напрямків еволюції українського мистецтва текстилю, а також бути корисним для методичних розробок.

Література:

1. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник : в 2 т. / заг. ред. Я.П. Запаско. Львів : Афіша, 2000. Т. 2. 400 с.
2. Colchester C. Textiles today: a global survey of trends and traditions. London : Thames & Hudson, 2007. 208 p.
3. Кусько Г.Д. Сучасний український текстиль: еволюція, досвід, перспективи. *Студії мистецтвознавчі*. 2009. № 1. С. 113–117.

4. Avila S. Geometry Awry: Creating Structure and Form with Dissolvable Fabric. *Ars Textrina* : International Textiles Conference Abstracts, University of Leeds, UK, 2005. P. 41–46.
5. Шнайдер А.Б. Сучасна українська термінологія художнього текстилю та текстильного арт-дизайну. *Мистецтвознавство*. 2014. № 5. С. 137–144.
6. Луковська О.І. Експериментальний текстиль України у форматі виставкової діяльності. *Дизайн: історія, теорія, практика*. 2018. № 5. С. 34 – 37.
7. Hemming J. Defining a Movement: Textile & Fibre Art. URL: <https://www.jessicahemmings.com/defining-a-movement-textile-fibre-art/> (дата звернення: 14.11.2023).
8. 16th International triennial of tapestry. Lodz : Centralne Muzeum Wlokiennictwa, 2019. 228 p.
9. Official site of World Textil Art organization. URL: <https://www.wta-online.org/> (дата звернення: 03.12.2023).
10. Вишеславський Г.А. Відео-арт. *Сучасне мистецтво* : наук. зб. ін-ту проблем сучас. мист-ва Акад. мист-в України, Вип. VI. Київ : Фенікс, 2009. С. 53-70.
11. Печенюк Т.Г. Шаліли, шаліємо, чи будемо шаліти далі? *Студії мистецтвознавчі*. 2009. № 1 (25). С. 100–106.
12. Історія декоративного мистецтва України : у 5 т. / ред. рада : Г.А. Скрипник (гол.) та ін., Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. Київ : ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, 2016. Т. 5. С. 309–322.
13. Наумчук М.В. Ключові питання до термінології сучасного художнього текстилю та концептуального мистецтва. *Сьомі Платонівські читання* : тези доповідей міжнар. наук. конф., м. Київ, 23 листопада 2019 р. Київ, 2020. С. 123–124.
14. Schellekens E. Conceptual art. The Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/entries/conceptual-art/> (дата звернення: 20.11.2023)

References:

1. Zapasko, Y.P. (Ed.). (2000). *Dekoratyvno-uzhytkove mystetstvo. Slovnyk [Decorative and applied art. Dictionary]*. (Vols. 1-2). Lviv: Afisha [in Ukrainian].
2. Colchester C. (2007). *Textiles today: a global survey of trends and traditions*. London: Thames & Hudson.
3. Kusko H.D. (2009). Suchasnyi ukrainskyi tekstyl: evoliutsiia, dosvid, perspektyvy [Modern Ukrainian textiles: evolution, experience, prospects]. *Studii mystetstvoznachchi – Art studies studios*, 1, 113-117 [in Ukrainian].
4. Avila S. (2005). Geometry Awry: Creating Structure and Form with Dissolvable Fabric. *Ars Textrina : International Textiles Conference Abstracts*. 9 pp. 41-46). University of Leeds, UK.
5. Schneider A.B. (2014). Suchasna ukrainska terminolohiia khudozhnoho tekstyliu ta tekstylnoho art-dyzainu [Contemporary Ukrainian terminology of textile art and textile art-design]. *Mystetstvoznachstvo – Art History*, 137-144 [in Ukrainian].
6. Lukovska O.I. (2018). Eksperymentalnyi tekstyl Ukrainy u formati vystavkovoii diialnosti [The Ukrainian experimental textile in the format of exhibition activity]. *Dyzain: istoriia, teoriia, praktyka – Design: history, theory, practice*, 5, 34-37 [in Ukrainian].
7. Hemming J. Defining a Movement: Textile & Fibre Art. (n.d.). www.jessicahemmings.com. Retrived from <https://www.jessicahemmings.com/defining-a-movement-textile-fibre-art/>.
8. 16th International triennial of tapestry. (2019). Lodz: Centralne Muzeum Wlokiennictwa,
9. Official site of World Textil Art organization. (n.d.). www.wta-online.org. Retrived from <https://www.wta-online.org/>.
10. Vysheslavsky G.A. (2009). Video-art [Video art]. V.D. Sydorenko (Eds.), *Suchasne mystetstvo – Modern art*. (Vols. VI), (pp. 53-70). Kyiv: Phoenix, [in Ukrainian].
11. Pecheniuk T.H. (2009). Shalily, shaliemo, chy budemo shality dali? [We went crazy, are we going crazy, will we continue to go crazy?]. *Studii mystetstvoznachchi – Art studies studios*, 1 (25), 100-106 [in Ukrainian].
12. Skrypnyk H.A. (Ed.). (2016). *Istoriia dekoratyvnoho mystetstva Ukrainy [History of decorative art of Ukraine]*. (Vols. 1-5). Kyiv: IMFE im. M.T. Rylskoho [in Ukrainian].
13. Naumchuk M.V. (2020) Kliuchovi pytannia do terminolohii suchasnoho khudozhnoho tekstyliu ta kontseptualnoho mystetstva [Key questions to the terminology of modern artistic textiles and conceptual art]. Proceedings from 7th International Conference dedicated to the memory of akad. Biletskogo P.: «Platonivski chytannia» – «VII Platon's readings». (pp. 123-124). Kyiv: Vydavnytstvo Liudmyla [in Ukrainian].
14. Schellekens E. Conceptual art. The Stanford Encyclopedia of Philosophy. (n.d.). plato.stanford.edu. Retrived from <https://plato.stanford.edu/entries/conceptual-art/>.